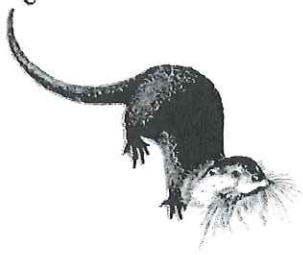

Vereniging voor Zoogdierkunde
en Zoogdierbescherming

Onderzoek naar watervleermuis voor het uitbreidingsplan Elzenbos in Brummen

September 2007

Rapport van de Zoogdierverseniging VZZ

In opdracht van de Gemeente Brummen

Onderzoek naar watervleermuis voor het uitbreidingsplan Elzenbos in Brummen

Rapport nr.: 2007.27
Project nr.: VZZ 430.325
Datum uitgave: september 2007
Auteurs: C. Achterberg, J.W.G. Bosch, G. Nijland & W. Overman
Foto omslag: R. Verlinde
Projectleider: J.J.T. Teeuwisse
Productie: Stichting VZZ
Oude Kraan 8
6811 LJ Arnhem
Nederland
Tel. 026-3705318
Fax: 026 3704038
E-mail: zoogdier@vzz.nl
Opdrachtgever: Gemeente Brummen
Engelenburgerlaan 31
6971 BV Brummen
Tel. 0575 568233
Fax: 0575 568288
E-mail: gemeente@brummen.nl

De Stichting VZZ, onderdeel van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (Zoogdierverseniging VZZ) is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de Zoogdierverseniging VZZ; opdrachtgever vrijwaart Zoogdierverseniging VZZ voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ), noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

© Zoogdierverseniging VZZ

INHOUD

1	Inleiding	4
2	Methode	5
3	Resultaten	6
4	Discussie en Conclusies	8
5	Aanbevelingen	9
6	Geraadpleegde Literatuur	10

1 Inleiding

In verband met plannen van de gemeente Brummen om op twee locaties (Lombok te Eerbeek en Elzenbos te Brummen) woningen te bouwen en infrastructuur aan te leggen is in 2006 onderzoek gedaan naar vleermuizen. Hier is gekeken naar het voorkomen van vleermuissoorten en de te verwachten effecten van de hiervoor genoemde ingrepen op de voorkomende vleermuizen. De resultaten staan in het rapport 'Vleermuizen van de planlocaties wijken Elzenbok en Lombok in de gemeente Brummen' (H. Huitema, 2006). In dit rapport komt naar voren dat een populatie watervleermuis (*Myotis daubentonii*) aanwezig is op de locatie Elzenbos te Brummen.

Tot een aantal jaren geleden was een redelijke kolonie watervleermuizen aanwezig in een grote beuk aan de Zutphense straat bij de uitgang van Beukenhorst. Na de kap van deze boom in 2004 is het onbekend waar de dieren uit deze kolonie zijn gebleven.

Verder is globaal de locatie van een andere verblijfplaats bekend op de begraafplaats ten westen van de Zutphensestraatweg. De dieren gebruiken als jachtgebied de plas ('t Gat van Cortenoever) ten oosten van de N348. De nieuwbouw zal zonder dat er rekening gehouden wordt met de aanwezige watervleermuizen naar verwachting leiden tot het verdwijnen van de vliegroute van de watervleermuizen. Hierdoor zal 't Gat van Cortenoever als jachtgebied onbereikbaar worden.

Het is op basis van de resultaten van het verrichtte onderzoek niet mogelijk uitspraken te doen over het effect op de populatie omdat geen gegevens bekend zijn over de omvang van de populatie noch over de ligging van alternatieve jachtgebieden.

Om deze reden is geadviseerd om nader onderzoek te doen naar de watervleermuis in de juiste tijd van het jaar. Om nog openstaande vragen te kunnen beantwoorden, hebben dhr. J.W.G. Bosch en dhr. G. Nijland onderzoek gedaan, waarvan in dit rapport de resultaten worden weergegeven.

Als kanttekening dient gezegd te worden dat door de vrij late opdrachtverstrekking de aantallen vleermuizen in de kolonie kleiner kunnen zijn dan in de optimale periode (juni).

2 Methode

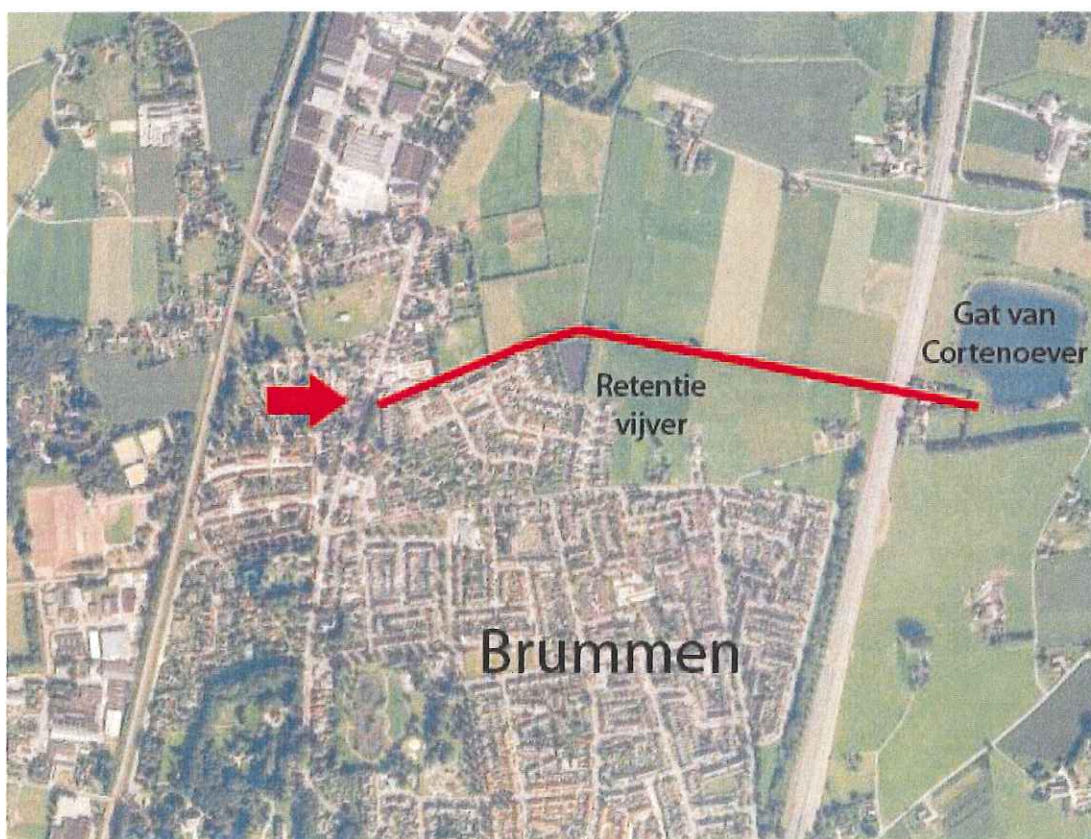
Gedurende zes nachten is met een batdetector geprobeerd de aanwezigheid van watervleermuizen vast te stellen. Hierbij is gezocht naar vliegroutes en de locatie van eventuele kolonies. Ook is er door middel van het bezoeken van enkele geschikte habitats in de omgeving bepaald welke wateren als foerageergebieden dienen.

Eén dag is overdag gezocht op de locatie waar zich een kolonie watervleermuizen zou bevinden. Hier is een beoordeling gemaakt van geschikte slaapbomen, door het zoeken naar holtes in bomen.

Al het veldwerk is uitgevoerd tussen begin juli en begin augustus.

3 Resultaten

De vliegroute van watervleermuizen die tijdens het onderzoek in 2006 is vastgesteld, welke oost-west door het plangebied loopt, is nog steeds in gebruik bij de watervleermuis. Hier werden tijdens een veldbezoek minimaal drie watervleermuizen waargenomen. Ter hoogte van Chinees Indisch Restaurant Hong Kong aan de Zutphensestraat 162 te Brummen werden drie watervleermuizen waargenomen die gebruik maakten van deze route. Verderop langs de route werd één watervleermuis waargenomen die langs de meidoornhaag vloog richting retentievijver.

Kaart 1: Brummen-noord. Pijl = waarschijnlijke locatie kolonie. Lijn = vliegroute. (Bron: Google Earth)

De retentievijver werd tijdens een veldbezoek door minstens 3 watervleermuizen gebruikt. Bij 't Gat van Cortenoever zijn minimaal 2 watervleermuizen waargenomen. Een bezoek aan de vijver in park 't Goor leverde geen waarnemingen van watervleermuizen op. Ook bij de vijver bij woon- en zorgcentrum Tolzicht werd de soort niet aangetroffen.

Op twee locaties ten westen van het spoor, nabij vijver Rhiendersteyn zijn geen watervleermuizen waargenomen. Wel vlogen hier veel gewone dwergvleermuizen en verder enige ruige dwergvleermuizen, laatvliegers en rosse vleermuizen.

Aan de westzijde van de begraafplaats is gekeken of watervleermuizen gevonden konden worden die het spoor overstaken. Dit bleek niet het geval, maar er werden wel laatvliegers en gewone dwergvleermuizen waargenomen die dit deden.

Ten slotte is de begraafplaats in Brummen bekeken. Hier leken op het oog weinig bomen geschikt om onderkomen aan watervleermuizen te bieden. Hiervoor zijn holtes in de bomen nodig, welke door het gevoerde beheer niet aanwezig zijn. Toch bleken bij de eerste twee Amerikaanse eiken (*Quercus rubra*) langs de Voorsterweg drie tot vijf watervleermuizen zwermgedrag te vertonen, wat het zeer waarschijnlijk maakt dat daar, of in de zeer nabije omgeving, een kolonie aanwezig is. De beesten vlogen daarna allemaal in oostelijke richting weg.

4 Discussie en Conclusies

Op of in de directe omgeving van de begraafplaats in Brummen bevindt zich zeer waarschijnlijk een kolonie watervleermuizen. Deze kolonie bestaat minimaal uit 3 tot 5 dieren. Watervleermuizen gebruiken in de zomer een netwerk van holle bomen als verblijfplaats en kraamkolonieplaats. Kolonies zijn het grootst in de kraamperiode als de vrouwtjes kleine jongen hebben, dit is in juni. Vanaf juli vallen de kolonies in kleinere groepen uit elkaar. Het bij de begraafplaats waargenomen aantal vleermuizen is dus een minimaal aantal wat op dat moment van die kolonieplaats gebruik maakt. Eerder in het jaar kan dit aantal groter zijn geweest.

De vleermuizen uit deze kolonie gebruiken lijnvormige elementen in het plangebied om van de kolonieplaats naar hun jachtgebied en terug te vliegen. De vleermuizen uit deze kolonie vliegen alleen in oostelijke richting naar de retentievijver en door naar het 't Gat van Cortenoever. Hierbij wordt de meidoornhaag die doorloopt naar het Gat van Cortenoever gebruikt als verbindingroute. Deze meidoornhaag is dan ook een onmisbaar element. Het verdwijnen van deze lijnvormige elementen maakt het voor de watervleermuizen moeilijk of onmogelijk hun jachtgebieden te bereiken. Er is geen vliegroute naar andere potentieel geschikte jachtgebieden gevonden.

Watervleermuizen zijn erg gevoelig voor licht, als hun vliegroute of jachtgebied verlicht wordt zullen de dieren deze plaatsen niet meer gebruiken. Het is daarom van groot belang voor de vleermuizen om de vliegroute en jachtgebied onverlicht te houden.

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen vallen onder de Europese Habitatrichtlijn bijlage IV. Daarom vallen ze in Nederland onder de strengste beschermingscategorie van de Flora- en Faunawet vallen. Dit betekent dat ze streng beschermd zijn en hun kolonieplaatsen, vliegroutes en jachtgebieden niet verstoord of vernield mogen worden. Ontheffingen hiervoor worden alleen verleend als er zwaarwegende economische of veiligheidsbelangen in het spel zijn en er geen alternatieven voor de geplande ingreep zijn. Negatieve gevolgen moeten gemitigeerd (verminderd of voorkomen) worden en, indien onvermijdbaar, voor de ingreep wordt uitgevoerd gecompenseerd worden.

5 Aanbevelingen

Gezien de strenge bescherming van vleermuizen is het in het onderhavige plangebied het verstandigst de ingreep zo uit te voeren dat de vleermuizen geen negatieve gevolgen van de uitvoering en het eindresultaat ondervinden.

Dit betekent:

- De bestaande meidoornhaag intact laten
- Waar nodig de meidoornhaag herstellen en uitbreiden langs de hele vliegroute.
- Zorgen dat de trekroute, retentievijver en Gat van Cortenoever onverlicht blijven. Dit kan bereikt worden door geen verlichting te plaatsen nabij deze locaties en/of verlichting met behulp van hagen of bosjes af te schermen.
- Geen wateroppervlak verstorende elementen, bijvoorbeeld fontein, in waterpartijen te plaatsen. Watervleermuizen jagen vlak boven het wateroppervlak en kunnen dit alleen als het wateroppervlak glad en zonder obstakels is.
- Werkzaamheden nabij de vliegroute en jachtlocaties alleen overdag uit te voeren.
- Als er gebruik wordt gemaakt van verlichting dit alleen te doen in de periode november t/m februari als vleermuizen in winterslaap zijn.
- Tijdens de werkzaamheden 's nachts geen grote en/of hoge voorwerpen op de vliegroute te laten staan.

6 Geraadpleegde Literatuur

Limpens, H. K. Mostert & W. Bongers (red.), 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV Uitgeverij, Utrecht.